

Nr 144

Utlåtande i anledning av motion angående professur i oral kirurgi vid odontologisk fakultet.

(2:a avd.)

I motionen II: 671 av herr förste vice talmannen *von Friesen* och herr *Persson* i Heden har hemställts att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om att kravet på allmän kirurgutbildning upprätthålles med avseende på innehavare av professur i oral kirurgi (motsvarande benämning) vid odontologisk fakultet samt att tjänsten förenas med chefskap över en specialklinik för patienter med oralkirurgiska sjukdomar.

Utskottet har i den ordning § 46 riksdagsordningen föreskriver inhämtat yttranden över motionen från *universitetskanslersämbetet* och *socialstyrelsen*. Se *Bilaga* till detta utlåtande.

Utskottet. Mot bakgrund särskilt av vad socialstyrelsen i sitt yttrande anfört angående de kompetenskrav som bör gälla för professur i oral kirurgi — eller med den benämning som styrelsen uppenbarligen anser riktigare odontologisk kirurgi — kan utskottet inte tillstyrka att riksdagen gör den i motionen önskade hänvändelsen till Kungl. Maj:t om allmän kirurgutbildning som kompetenskrav för dylik professur.

Vad angår motionärernas önskemål om att professur i oral kirurgi skall vara förenad med chefskap över en specialklinik för patienter med oralkirurgiska sjukdomar får utskottet framhålla att det knappast synes finnas underlag för dylika kliniker, eftersom det inom detta specialområde — med den avgränsning av området som socialstyrelsen angivit — endast i begränsad omfattning förekommer fall som kräver sjukhusvård. Enligt vad remissyttrandena ger vid handen kan önskemålen om undervisningens sjukhusanknytning tillgodoses även utan inrättande av specialkliniker.

Under återopande av det anförda avstyrker utskottet motionen och hemställer

att riksdagen avslår motionen II: 671.

Stockholm den 22 oktober 1968

På statsutskottets vägnar:

GÖSTA BOHMAN

Vid ärendets slutbehandling inom utskottet har närvarit

från första kammaren: herrar Näsström (s), Gillström (s), Axel Andersson (fp), Fritz Persson (s), Rikard Svensson (s), fru Wallentheim (s), herrar Mårtensson (s), Ottosson (h), Per Jacobsson (fp), Nils Theodor Larsson (cp), Rönnerberg (s), Thorsten Larsson (cp), fru Lilly Ohlsson (s) och herr Strandberg (h) samt

från andra kammaren: herrar Bohman (h), Karlsson i Olofström (s), Blidfors (s), Almgren (s), Eliasson i Sundborn (cp), Mattsson (cp), fröken Olsson (s), herrar Lindholm (s), Johansson i Norrköping (s), Källstad (fp), Fagerlund (s), Mundebo (fp), fru Holmberg (s) och herr Nordstrandh (h).

Bilaga

Yttranden över motionen II:671**Universitetskanslersämbetet (25.4.1968)**

I utredning beträffande möjligheten att provisoriskt förbättra förhållandena för utbildningen i tandkirurgi vid karolinska institutets odontologiska fakultet lämnas bl. a. en redogörelse för den diskussion som förts om sjukhusanknytning av den tandkirurgiska verksamheten vid de odontologiska fakulteterna, främst då för Stockholms del. Av utredningen framgår även hur undervisningen i tandkirurgi för närvarande bedrivs.

Universitetskanslersämbetet har i skrivelse till Kungl. Maj:t den 16 januari 1968 uttalat att det är mycket angeläget att ämnet oral kirurgi får så god sjukhusanknytning som möjligt. Frågan om att inrätta särskilda vårdplatsavdelningar för den utbildning, som faller inom ramen för de odontologiska fakulteterna, har vid åtskilliga tillfällen övervägts av myndigheter, kommittéer och expertgrupper. Under förutsättning att utbildningen på sjukhus säkerställs på så sätt, att de studerande vid odontologisk fakultet får åtnjuta erforderlig undervisning vid aktuella sjukhusavdelningar, har sådana specialavdelningar, varom är fråga i motionen, inte ansetts nödvändiga.

Vad gäller den i skilda sammanhang diskuterade frågan om krav på allmän kirurgutbildning för innehavare av professur i oral kirurgi vid odontologisk fakultet, intar universitetskanslersämbetet den ståndpunkten att sådant krav ej bör uppställas.

Socialstyrelsen (17.4.1968)

Motionärerna hemställer, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om att kravet på allmän kirurgutbildning upprätthålles med avseende å innehavaren av professuren i oral kirurgi (motsvarande benämning) vid odontologisk fakultet samt att tjänsten förenas med chefskap över en specialklinik för patienter med oralkirurgiska sjukdomar.

Som skäl för den väckta motionen framhåller motionärerna vikten av att tandläkarna erhåller en bred allmän-medicinsk utbildning. Man framhåller, att sjukdomar, som har sitt ursprung annorstädes än i tänderna, ofta får symtom, som hänför sig till tänderna. Tandläkarna bör därför ha betydande element av allmänt medicinskt kunnande för att ha möjlighet att ställa rätt diagnos. Man konkluderar därvid, att tandläkarnas utbildning i framför allt kirurgi måste vara tillräckligt omfattande. De blivande tandläkarna bör under utbildningens gång få löpande kontakt med de kirurgiska åkommor, som de kan väntas möta i sitt blivande arbete, och detta sker bäst vid en specialklinik inom området, för vilken ämnesläraren i oral kirurgi bör vara chef.

Som skäl för sin framställning framhåller motionärerna också att oral kirurgi är att betrakta som en specialitet inom kirurgin på samma sätt som t. ex. toraxkirurgi.

Vad angår benämningen oral kirurgi vill socialstyrelsen för sin del framhålla, att denna ej kan anses helt lämplig såsom beteckning för den kirurgiska verksamhet tandläkaren beräknas behärska och utöva. I begreppet oral kirurgi bör rimligtvis ingå hela området för munhålets kirurgi, således bl. a. också den kirurgiska behandlingen av gomspalter och munhålets maligna tumörer, områden som tandläkaren ej äger befatta sig med. Socialstyrelsen anser, att den benämning som förekommer i Kungl. Maj:ts kungörelse med tillämpningsföreskrifter till lagen om behörighet att utöva tandläkaryrket såsom beteckning för en av specialiteterna, nämligen »tand-systemets kirurgiska sjukdomar» är en mera adekvat benämning på den kirurgiska verksamhet, som bör ankomma på tandläkaren. Såsom en mera lätthanterlig benämning skulle begreppet »odontologisk kirurgi» kunna användas.

Beträffande påståendet att »oral» kirurgi skulle betecknas som en specialitet inom kirurgin vill socialstyrelsen i stället framhålla, att odontologisk kirurgi närmast får betraktas som en odontologisk specialitet. Ämnet kirurgi vid de odontologiska fakulteterna omfattar munslimhinnans och käkarnas allmänna sjukdomslära, de odontogena käksjukdomarna och deras kirurgiska behandling samt tand- och käkskador och dessas kirurgiska behandling. Professorns skyldigheter i detta ämne omfattar alltså undervisning, forskning och klinisk verksamhet inom den del av kirurgin som ligger inom tandläkarens behörighetsområde.

Enligt socialstyrelsens mening bör därför professorn i detta ämnesområde ha en bred odontologisk grundutbildning. Givetvis bör hans praktiskt-kliniska utbildning motsvara minst kraven på specialistkompetens inom ämnesområdet. I kraven för sådan kompetens ingår bl. a. utbildning i allmän kirurgi, i öron-, näs- och halssjukdomar samt randutbildning i bl. a. radioterapeutisk verksamhet, internmedicin samt speciell bakteriologi. Vidare bör ingå erforderlig utbildning i det ämnesområde som här benämnes käkprotetik, detta i likhet med kompetenskraven för övertandläkartjänst vid centraltandpoliklinik. Fullständig läkar- och kirurgutbildning får givetvis anses i och för sig vara en god utbildningsmerit men socialstyrelsen vill klart framhålla att denna utbildning inte får bli något krav. Socialstyrelsen vill som sin åsikt framföra att en bred, klinisk-odontologisk erfarenhet tillsammans med de tidigare nämnda utbildningsmeriterna måste betraktas som de viktigaste kraven på praktisk-kliniska meriter för sökande till professur inom nämnda ämnesområde.

Ämnesföreträdaren bör i sin undervisning och handledning av blivande tandläkare anlägga framför allt odontologiska aspekter på fallen samtidigt som en klar bedömning göres beträffande ev. erforderligt remissförfarande och därvid behövt samarbete med företrädare för olika medicinska discipliner.

Vad undervisningen beträffar må vidare påpekas att i Stockholm den förändringen skett att en del av undervisningen i odontologisk kirurgi för tionde terminens kandidater förlagts till karolinska sjukhusets avdelning för tand- och käkskador. Beträffande de odontologiska fakulteterna i Umeå och Göteborg samt den planerade odontologiska fakulteten i Huddinge kan sägas att dessa har resp. kommer att få en så nära anknytning till undervisningssjukhus, med dessas olika avdelningar, att möjligheten till en fullt tillfredsställande klinisk undervisning och tjänstgöring för medicinsk randutbildning kan anses bli helt tillgodosedd.

Åtskilliga fall av missbildningar, sjukdomar och skador inom munhålets

och käkarnas område kräver otvivelaktigt insatser av ett flertal specialister t. ex. plastikkirurg, öron-, näs- och halsspecialist, specialister inom odontologisk kirurgi, anesthesiologi och radioterapi. Enligt socialstyrelsens mening bör vården av dessa fall ske genom ett lagarbete av de nämnda specialisterna — i vissa fall även andra t. ex. ögonläkare och ortodontister — för att ett gott resultat skall uppnås. Man kan i dagens situation inte kräva att en och samma person skall behärska flera specialiteter.

Den av motionärerna föreslagna specialpolikliniken kan måhända ur viss synpunkt anses vara värdefull. Men om denna specialkliniks verksamhet skall begränsas till omhändertagande av fall som kräver sjukhusvård inom det område, som socialstyrelsen här velat benämna odontologisk kirurgi, — och således inte ta sig an fall, som hittills brukat behandlas av öron-, näs- och halsspecialister eller plastikkirurger — betvivlar styrelsen att behov föreligger av en dylik klinik dvs. att tillräckligt antal dylika fall förekommer för att motivera en sådan. Erfarenheterna hittills från såväl tandläkarhögskolorna som centraltandpoliklinikerna visar att fall inom nämnda specialområde, odontologisk kirurgi, som kräver sjukhusvård, endast förekommer av och till. För centraltandpoliklinikernas del har frågan lösts så att dylika fall — när de förekommit — fått inläggas på den klinik, som närmast kunnat komma i fråga, vanligen öron-, näs- och halskliniken. Socialstyrelsen förutsätter att tandläkarhögskolorna har och även fortsättningsvis kommer att ha ett sådant samarbete med närmast ifrågakommande sjukhuskliniker att en dylik ordning kan gälla även för deras vidkommande.

Skulle emellertid den av motionärerna föreslagna specialkliniken syssla med hela området för den orala kirurgin, skulle detta innebära att man finge en dubbelorganisation för vården av oralkirurgiska (käkkirurgiska) fall.

Styrelsen vill till sist framhålla, att i de fall då till professor i »tandkirurgi» utnämnts tandläkare (odontologie doktorer), som ej uppfyllt de av motionärerna uppställda kraven men däremot vad här ovan framhållits såsom erforderligt i utbildningshänseende, vederbörande fullgjort sin tjänst på ett synnerligen berömvärt sätt och meddelat en undervisning, vilken, såvitt styrelsen har sig bekant, uppfyllt högt ställda fordringar och helt motsvarat studieplanen.